

DİCLE KENARINDAKİ BAĞ VE BOSTANLAR

ÖZET

Bu çalışmada Diyarbakır karpuz ve kavunlarının emsalsiz yönleri ve sırları ele alındı. Borahaneler, hülleler, Kavs köşkü ve eğlenceleri incelendi. Dicle kenarı şenliklerine değinildi.

Kumda karpuz: Kuyu kazarak her bir kuyuya üç veya beş çekirdek tohum olarak bırakılır. Diyarbakır'lılar kuyuya 'Boran gübresi'ni bırakırlar. Bu karpuzların irice ve tatlı olması için yapılır. İlde büyük Kadıköy, Sımaki köyü, Patrik köyü, Angevir köyü, Kıtıbil köyü, Sadi köyü, Kabi köyü, Hacıis köyü, Çarıklı köyü, Mederis köyü, Şükürlü köyü, Zorova köyü, Arzuoğlu köyü, Karh köyü, Hücreti köyü, Ulan köyü, Köseli köyü, Bismil'e kadar Dicle kenarında kavun ve karpuz ekilir.

Bu köylerin halkı ev olarak Borahane yaparlar. Her bir borahanede üçyüz-beşyüz boran beslerler. Güvercinlere ise 'boran' dierler.

Karpuz isimleri:Ferik Paşa karpuzu 80 kg ağırlığında olur. İki tanesi bir deveye yük olur. Bir de Sürmeli karpuzu vardır, kalın kabukludur, lifli ve çizgilidir. Et rengi kırmızı, tatlı ve lezzetlidir. Çekirdeği iri ve siyahtır. Karpuzlar yaklaşık 80 kg. olduğundan dükkanlara satışa getirdiklerinde karpuzu kılıç ile keserek karpuzu alan kişilere beş veya on beş kilo parça halinde satılır. Çok büyük olduğundan tane halinde alınamaz.

Dicle kenarında Hülle ve Kulübe yapılır. Erkeklerle ve bayanlara ayrı olacak şekilde yapılır. Misafirliğe gelen erkekler erkek kulübesine, bayanlar da bayan kulübesine geçer. Bu şekilde birbirlerini görmezler. Her hüllenin önünde şadırvan yapılır. Hüllelerin etrafına Reyhan ekerler ayrıca gül ve çiçek çeşitlerini ekerlerdi. Reyhan kokuları Dicle kenarını misk amber gibi kokutur şehir halkı bostan sezonu bittikten sonra reyhanları kopartıp eve getirirlerdi. Evde ocakta yakarlardı. Yaktıkları için reyhan kokusu bütün şehri sarardı.

Karpuzun içini oyarak, kül doldurarak ve külün üstüne gazyağı doldurarak yakılır ve çayda çıra diye tahtalara bağlayarak iple karşıdan karşıya bağlarlardı.

Kavs bağı bölgede tanınmış olan bağlardan biridir. Bu bölgedeki üzümler çok ünlüdür.

Bağdat fatihi Gazi Sultan Murat,Bağdat fethinden sonra bu bağa gelmiştir. Adaletle ilgili işlerini yaptıktan sonra burada eğlenmiştir.Bu bağ (Kavs bağı) Şat nehri tarafından Cennet bahçesini hatırlatan bir cennettir ki dil omu anlatmada yetersiz kalıp susar. Her gece Şat kıyısı kandil,fener ve mumlarla donatılır. Her kulübede çalgıcılar, taklitçiler, hanendeler, meddahlar, çengiler, tanburi, santuri, rebabi, musikari, ney ve dehenk çalanlar bulunurdu. Bu geceleri aydınlık gün gibi yaparlardı.

Müslümanlar, Ermeniler, Süryaniler, Yahudiler bunların hepsi bir arada bağ ve bostanlarda yaşıyorlardı.

Bostanlarda yetişen sulu kavun başka bir bölgede bulunmaz. Çünkü özelliği çok farklıdır.Yalnız, bohtan kavunu bu kavuna benzeyebilir.Fakat Diyarbakir kavunu iri,çok sulu ve yemesi hoştur. Misk ve saf ambere benzeyen bir tür güzel kokusu vardır ki, bir kere yiyen kişinin genzinden bir haftaya kadar kavun'un kokusu gitmezmiş. Hatta Kuzey Irak alimleri ve Soran'ın bilge kişilerinin 'Hz. Ebubekir kavun gibi kokardı' sözüne karşılık, Diyarbakır alimleri 'Bizim Şat kavun kokusu gibi kokar demişler. O kadar güçlü bir tür kokusu vardır ki, yiyenin yahut koklayanın genzine amber kokusu dolar. Kırk ve ellişer kg. ağırlığında olup renkleri yeşildir.

